

Kristina Jurevičiūtė

Mama, tėti,
padėk man kalbėti

Vaiko kalbos ugdymas
nuo kūdikystės

Vilnius 2013

UDK 37.016:81

Ju-181

ISBN 978-6-098-1070-36

© Kristina Jurevičiūtė, 2013

© iliustracijos, Lina Jaruševičiūtė, 2013

© Išmintis, 2013

Turinys

Įžanga	4
Pirmas skyrius PIRŠTAI	
Smulkiosios motorikos lavinimas nuo kūdikystės	7
Pirštų mankštelė su kamuoliu	10
Mankšta pirštukams	12
Eilėraštkai ir pirštukų mankšta	26
Ką daryti namuose?	38
Pailsinkite pirštukus	40
Antras skyrius BURNA	
Mimikos ir lūpų mankšta	42
Liežuvio mankšta	44
Trečias skyrius KLAUSA	
Foneminės klausos lavinimas	46

Mama, tėti, padėk man kalbėti

IŽANGA

Tik gimęs vaikas auga, keičiasi ir ugdomosi kiekvieną dieną. Todėl svarbu pradėti jį lavinti nuo gimimo. Vaiko motorinių įgūdžių, kalbos, klausos ir kitų pojūčių vystymuisi labai svarbus smulkiosios motorikos ir foneminės klausos lavėjimas. Kad vaiko kalba būtų graži, reikia išlavinti ir kalbos aparatą. Šioje knygelėje pateikiu smulkiosios motorikos, kalbos aparato ir foneminės klausos lavinimo pratimų, kuriuos galėsite atlikti su savo vaikais.

Esu lopšelio-darželio logopedė. Idėja parašyti šią knygelę kilo būtent tada, kai nusprendžiau grupėse išbandyti kalbos aparato ir pirštukų mankštas. Nors dėl laiko stokos kiek-

vienoje grupėje mankšteles rengdavau tik kartą per savaitę, praėjus trims mėnesiams pastebėjau puikių rezultatų tarp vaikų, lankiusių logopedinius užsiėmimus, dar po kiek laiko pagerėjimas buvo juntamas ir tarp kitų vaikų. Į šią veiklą buvo įtrauktos darželio auklėtojos ir tėvai. Bendradarbiaudami greičiau pasiekėme rezultatų kalbos raidos atžvilgiu. Turiu pabrėžti, kad tai normalios raidos vaikų darželis.

Šiuo metu dirbu ir specialiajame darželyje, kuriame ugdomi vaikai, turintys didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių. Čia su vaikais dirbu individualiai, tačiau pateiktą medžiagą pavyko pritaikyti ir jiems. Tiesiog pagal savo galimybes jie mankšteles daro patys, o tiems, kurie negali, aš pati pamankštinu kalbos aparatą, pamasažuojau ir palankstau pirštukus, bandome skleisti ir pažinti įvairius garsus.

Nors leidinys skirtas labiau ikimokyklinukams, jis bus naudingas ir mokyklinio amžiaus vaikams. Pradėjusi rašyti orientavausi tik į sveikus vaikus, tačiau darbas su neįgaliais vaikais leido suprasti, kad daugelį dalykų galima pritaikyti ir jų ugdymui. Tad siūlau šią medžiagą naudoti dirbant tiek su normalios raidos vaikais, tiek su vaikais, turinčiais specialiųjų ugdymo poreikių (kalbos ir komunikacijos, intelekto, įvairiapusių raidos sutrikimų ir kt.).

Rašydama knygelę daugiausia mažčiau apie tėvus ir pagalbą jiems ugdant savo vaikus, tačiau šią medžiagą gali naudoti ir specialistai, teikiantys specialiąją pedagoginę pagalbą, logopedai ir kiti pedagogai ikimokyklinio ugdymo įstaigose bei mokyklose.

Mama, tėti, padėk man kalbėti

Knygelę sudaro trys dalys – pirštai, burna ir klausa. „Pirštų“ dalyje kalbama apie smulkiosios motorikos lavinimą, taip pat pateikiama pirštukų lavinimo pratimų. Antroje dalyje aprašomos mimikos, burnos ir liežuvio mankštos, lavinančios artikuliacinį aparatą. Trečioje dalyje pateikiami pratimai foneminei klausai, tiesiogiai susijusiai ir su kalba.

Pažymėjau, kokio amžiaus vaikui skirtas vienas ar kitas pratimas, tačiau jei jūsų vaikas ar ugdytinis yra vyresnis, tiesiog atlikite viską iš eilės. Nepamirškite – tik gerai išmokus atlikti vieną veiksmą reiktų pereiti prie kito.

Vaikams pavargus, siūlau truputėlį pajudėti. Raginu vaikus pakelti rankas į viršų, tada pasiekti kojų pirštus; vėl pakelti rankas, tada pasiekti kulnus ir t. t., taip pasiekiant vis kitą kūno dalį.

Smulkiosios motorikos lavinimas nuo kūdikystės

Vaiko smulkioji motorika ugdo subtilius judesius, padedančius greičiau koordinuoti ir kontroliuoti pirštus, rankas, akis ir t. t. Be to, padeda vystyti kalbą.

Smulkiają motoriką galima lavinti nuo pat gimimo, masažuojant kūdikio rankytes.

Mama, tėti, padėk man kalbėti

Rankų masažas kūdikystėje padeda pagrindus vėlesniam motorikos vystymuisi. Kiekvieną dieną skirkite rankų ir pirštų masažui po 2–5 minutes.

Galite atlikti šiuos pratimus:

- glostykite rankytes;
- pamasažuokite kiekvieną vaiko pirštelį, pradėdami nuo mažylio;
- pamasažuokite tarpupirščius ir truputėlį patampykite pirštukus;
- rodomuoju pirštu lengvais sukamaisiais judesiais pamasažuokite delniukus;
- masažuokite pirštukus ir delniukus masažiniu kamuoliuku arba graikiniu riešutu.

Vaikui augant reikėtų pereiti prie 5 minučių trukmės smulkiosios motorikos lavinimo kasdien. Prisiminkite ir su savo vaikais žaiskite žaidimus, kuriuos žaidėte su savo tėvais ar seneliais: „Kū-kū“, „Virė virė košę“, „Katutes“ ir kitus. Kai vaikas pradeda siekti daiktų, juos čiupti, duokite jam pačiupinėti įvairių medžiagų, įvairaus kietumo ir minkštumo daiktų, glostykite daiktus padėdami savo ranka, tai darykite švelniai, siekdami, kad kuo daugiau darytų pats vaikas.

Vaikui paaugus pradėkite rodyti įvairius judesius pirštais. Mažyliai labai mėgsta mėgdžioti suaugusiuosius, todėl bandys jus atkartoti. Leiskite vaikui pačiam imti daiktus, tik prižiūrėkite, kad jis neįsikvištų į burną ar nosį smulkių daiktų.

Kai sukaks metukai, nepamirškite žaislų, lavinančių smulkiąją motoriką. Tai piramidės, įvairūs indeliai, susidedantys vienas ant kito ar vienas į kitą, dėlionės, kaladėlės, konstruktoriai. Vėliau pradėkite naudoti raištelius, mazgus, kuriuos vaikas turėtų atrišti ir surišti.

Su vaikais nuo dvejų metų galite atlikti vis sudėtingesnius pirštukų veiksmus ir kitais būdais lavinti vaiko smulkiąją motoriką, galite piešti, spalvinti. Duokite atlikti įvairius darbus namuose: vartyti knygas, nulupti mandariną, bananą, kiaušinį, minkyti tešlą ir formuoti iš jos tai, ką jis nori, leiskite pačiam rengtis ir autis batus. Jis taip pat gali padėti valyti batus, džiauti skalbinius, atsukti ir užsukti dangtelius, valyti dulkes, padengti stalą.

Literatūra

- Baracevičienė V., Nežymi dizartrija, 2006, Šiauliai: Lucilijus.
- Blucha U., Schuler M., Jausti, girdėti, matyti, 2009, Vilnius: Gimtasis žodis.
- Nussio E. M., Raumenų tempimo mankšta, 2009, Vilnius: Naujoji Rosma.
- Бардышева Т. Ю., Пляшут мои ручки (пальчиковые игры), 2005, Москва: Карапуз.
- Солнцева В., Белова Т., 200 упражнений для развития общей и мелкой моторики, 2007, Москва: АСТ.

Knygų skirtukų užrašams rinkinys „Mano citatos“

Tai – ne tik knygos skirtukas, bet ir vieta TAVO atradimams kaupti ir saugoti.

Atvirukų rinkiniai metalinėje dėžutėje „Baby blue“ ir „Baby pink“

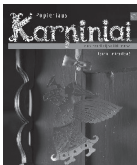
Pažvelkite į atvirukus kitaip – tai ne tik dovanos idėja gimtadienio, krikštynų ar kita proga bet ir gražus sumanymas tėvams – rašykite atvirukus savo vaikams ir po kelerių metų, jiems jau paaugus, padovanokite šį laiškų rinkinį. Juk tai – neįkainojama dovana.

Violet Oaklander Paslepti lobiai: vaiko vidinio pasaulio žemėlapis

Iš anglų kalbos vertė Aušra Pundzevičienė

Knygoje apžvelgiamas psichoterapijos procesas: kaip vaikas ar paauglys patenka pas specialistą, kas vyksta, kokiais būdais suteikiama pagalba. Naudodama įvairias saviraiškos priemones, autorė jautriai ir supratingai prisiliečia prie vaiko vidinio pasaulio, skatina atsiverti gyvenimui, atrasti savo savastį ir išmokti pasirūpinti savimi.

Joana Imbrasienė „Popieriaus karpiniai. Nuo tradicijos iki meno“

Tai teorinis ir praktinis vadovas norintiems atrasti karpinių kūrimo meną kartu su savo vaikais. Daugybė įvairaus sudėtingumo schemų, vaizduojamojo, taikomojo pobūdžio darbų pavyzdžių ir patarimų, kaip greičiau ir patogiau karpyti padės lengvai ir greitai perprasti bendruosius karpymo principus arba patobulinti jau turimus įgūdžius.

Kristina Jurevičiūtė

MAMA, TĖTI, PADĖK MAN KALBĖTI
Vaiko kalbos ugdymas nuo kūdikystės

Redaktorė *Ieva Puluikienė, Neringa Jančiūtė*
Maketavo *Lina Jaruševičiūtė*

Išleido UAB „Išmintis“, Z. Sierakausko g. 15, LT-03105 Vilnius
Knygos internetu www.mintis.eu
Spausdino UAB „Spindulio spaustuvė“, Vakarinis aplinkkelis 24, LT-48184 Kaunas